

RUNFLA y otros términos de las cartas; en cast. se lee ya med. S. xv en Fernando de la Torre el de Burgos (*Canc. de Stúñiga*, p. 275). En català ja figura en JRoig: «Joc de nayps / de nit jugàvem, / abdós rumflàvem, / ella partia; / sovint prenia / les copes totes: / trinca de sotes / si ans jugava, / copes lançava; / puyts no-m valia, / bastons servia» ('bastos') (*Spill*, 3016).

Una altra substantivació, tornada tècnica, partí de l'ús adverbial: «una cosa que està sota, que és o està a sota, que es posa sota,¹ que tirem o llançem a sota; d'aquí, com a exclamació, *sotal*, corrent sobretot en jocs de gent jove i noiets, i després *fer una sota*, *pegar una sota*, que *AlcM* situa només a Men. i Maestr., però també és vulgar en cat. central, si bé aquí es diu tant o més com a masculí, *fer un sota*; també es diu de vegades *els sotes* d'una cosa o d'un lloc, encara que és tant o més freqüent *el dessota*, *els dessotes*. I d'això ve l'aplicació a una part fonda de la nau; en aquest sentit apareix en el galleg de mj. S. XIII: «ena sota da galea» en les *Cantigas d'Alf. X*, 95.18 (amb var. *souta*, menys autoritzada), que *WMettmann* (definint «unterer Schiffsraum», 95.58), dóna com a manllevat, si bé dubtant entre l'oc. i el català (*RFgn*. LXXIV, 1962, 56), segurament perquè hi ha tants catalanismes en les coses nàutiques; i bé podria tenir raó en això, essent així que la nostra terminologia nàutica medieval ens és ben poc coneguda, si bé en galleg també pogué venir de l'occità atlàntic, car realment allí està documentat «la sota d'una galera» en l'èpic *Roman d'Arles* (*PSW* VII, 848; cf., de més a més, *DECH*, 269a22-37); no crec que hi hagi relació pròxima amb el mall. *sótola* (infra).

Sotà, -ana, adj., 'jussà, inferior', del qual Giner i March assenyala un cas de mj. S. xv en el seu valuós glossari de l'*Inv.* de la Reina Maria del Magnànim; és ben conegut com a adjectiu d'ús lliure en fr. ant. *soutain*, -aine, i oc. ant., ja S. XII, en un poema de Marcabré: «la beutatz --- / seria-us ben doblada / ab sol una... tropellada: / mi sobrà e vós sotana!» (*PSW* VII, 848) i avui encara «*soutan*: inférieure, en parlant d'un lieu, dans les Alpes» (*TdF*).

Això, en femení, acabà convertint-se en substantius. Especialment aplicat: a) a la peça que va a soja en el molí; de vegades encara té joc lliure quant al substantiu qualificat: la *estela* «apellada tramuntana, la qual és aseguda en una manera al firmament per què ella no torna, en tal manera com la seylla de la péra sotana del molí i la péra de sus torna entorn ella», fi S. XIV (*Llibre de Sidrac*, 139.18, *soutaine* en el text fr., cf. *seilla* a *SEURE*); avui ja estereotipat *mola sotana*, que ens descriu Krüger a Ripoll i V. de Cardós, i substantivat la *sotana* a Alós d'Àneu (*VKR* IX, 63), amb la qual han fet nobles metàfores Bofill i Mates, noble i transcendent poesia Salv. Espriu: «Si para l'alta / mola, i podràs, / fixa sotana, potser rodar ---?» (*Cançó de la mort a l'alba*).

b) Designant una espècie de funda (interna, sota d'una altra), documentada sovint en els Ss. XV-XVIII [1404, *AlcM*, § 51, 1430, *DAG*.] «it. dos matalafs ab

cubertes grogues e verdes, e sotanes de canamàs vermell» 1486 (Arx. Mun. Bna., *notul.* v, fº 4); c) 'espècie de garbell sense foradar (també dit *tabaina*), que serveix per garbellar el cacau de la xocolata' emp. (Llers, nota de Coromines, 1898); d) vestidura talar dels capellans, que crec translatiç de b) [1562, mall., *DAG*.]: «*sotana*: tunica talaris», OPou (*TbPu.*), i en vella dita proverbial val.: «ni capellà sens manteu ni sotana, / ni cànter, ni botitja, foradada», CROs (*AdagesR*, p. 77): formació paral·lela a l'it. *sottana* que designa alhora això i la faldilleta sotana de dona, com en cat.; també cast. [1611] però manllevat d'una de les dues llengües. *Sotanam*; *ensotanan* [«compte! és un diable *ensotanat*», espècie ben descrita des de Dante], +*ensotanament*; *assotanan*.

Sotirà, per a la formació del qual bastarà remetre a *sobirà* (SOBRE); assenyalat primer pel nostre mestre Nicolau d'Olwer: «subtanus, subterior»; an 979: *et de occiduo in ipsas pinnas subterianas de civitate Olerdula* (St. Cugat, n. 396, f. 119) (*Bull. du C.* 1927) (després publ. en el cartulari, I, p. 105), datant-lo de 978. «Con la espera del foch sia sobirana e de la terra sotairana ---», Llull, *Astr*.

D'ús topogràfic. *Sutiranos* a terrenys de Fontanet (vall de Cabó, a. 1021) (*BABL* VIII, 420); «ipsa strada publica *sutirana* qui pergit a Prixana» en pergami orig. de 1023 (Serra V., *BCEC* 1909, 140) relatiu a aquest mas de Navès del Cardener; *Liçano sutirano* (= Lliçà d'Avall) a. 1057 (*Cart. St. Cugat* II, p. 275); roçalda d'Organyà: «in valle Figulensis --- de 3a., in ipsa sponna *sutirana*, et de quarta --- in ipsa sponda subira» 1066 (*BABL* VIII, 437); *ibid.*: «de ipsos terminos quod ego feci firmare in monte --- de ipsas arbores ciresas in amonte --- ad font *sutirana*, de sponda in avall» a. 1080 (*BABL* VIII, 528); «usque ad crucem *sutiranam*», doc. de 1154 (relatiu a la frontera de Fenollet, colle. Moreau, vol. LXVII). Sovint en el Cart. de Poblet: «a pariete *sutirano* in susum, versus fontem» a. 1176 «subtus rocham, sicut est de ripa *sutirana* usque ad sobiranam» a. 1177, «ad Espelugam *sutiranam*» a. 1180 (pp. 102, 137, 139). General: «Los sobiràs són trameses als miyans, e ls miyans als sotirans, e ls sotirans ---» (212v1, trad. *infirmos* 650.22). *VidesR* (3 exs. més en el *Gloss.*): «La aygua és pus fexuga, perquè la terra li és *subtirana*, e lo àer és pus leu, per ço que lo foc li és de sobre», Atlas de 1325, 208 (*InvLC*).

Més rara és la variant sincopada *sotrà*: «la Coltia sotrana» en una afrontació de la V. Ferrera (Norís, *Spill* de Castellbò, a. 1518, fº 65vº). Caldrà comprovar si és exacta una dada topogràfica que tinc anotada de Mall., la qual fonèticament es revelaria com a mosarabisme: «*sotiràno* a Capdepera (1964) (per desgràcia no vaig anotar sign. ni detalls, i no asseguro gens que no fos un NL, si bé en despullar-ho el 1967 creia recordar que era apellatiu 'un soterrani subst. m.');

m'ho digueren a propòsit de S'Heretat (que és a la banda NO., mapa Masc., 22c8). La forma que a SOBIRÀ he establert com a etimològica (SUBTERIOREM) es va conservar sense alteració del prolongament